

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Camille Pissaro: PÅ SKÖRDEFÄLTET.

MORGONBRIS

* AUGUSTINUMMER 1930 *

26:te årg.

Nummer 8

Pris 25 öre

Formlerna, andan och en neutral uppfostran.

När det blev bekant att soc.-dem. ungdomsförbundet ämnade ta initiativet till bildandet av en barnorganisation, i stil med de i Central-europa förekommande, höjdes en del varnande röster. Man greps på en hel del håll av en förfärlig oro för de små barnens själar. Det skrevs och talades om faran för att barnens uppfostran skulle bli klass- eller idébetonad. Man hävdade vitt och brett att barnens uppfostran måste vara neutral.

Men är den verkligen det nu? Är det inte så, att vi själva i stor utsträckning se världen och förhållandena genom färgade glasögon? Vi kalla oss demokrater men hur många av oss äro det konsekvent? Ligger det inte en stor svaghet i vår respekt, vilken stundom övergår till ren dyrkan, för dem som makten hava, de som besitta och äga? Oftast äro vi mera toleranta, mera hänsynsfulla mot dem, som kunna omge sig med en yttre soliditet. Bildligt talat niga vi djupast för den, som har råd "att bära det längsta släpet". Vi ha föga intresse till övers för människan rätt och slätt, kanske därför att vi vant oss att bilda vårt omdöme om någon mest genom att betrakta det, som omger personen ifråga.

Medlemmarna av kungahuset till exempel kunna som många andra människor personligen vara värda sympatier, men det torde väl vara tivelaktigt om de känna sig trakterade av att deras privatliv in i minsta detalj offentliggöres i bilder och ord. Fjäsket för kungligheten som begrepp, vilket genom alla till buds stående medel uppblåses och stimuleras genom en hel rad av våra veckotidningar, är ett uttryck för ett sådant ytligt betraktelsesätt.

Det är inte utan psykologisk betydelse, det påverkar en del människors inställning till företeelser och värden.

Efter de tio tusen gymnasternas uppvisning i huvudstaden under pingsten kom en liten arbetarehustru, vars tös hade varit med bland deltagarna, och berättade om evenemanget.

— Det bästa och roligaste av allsammans var ju ändå att hon fick se kronprinsen och kronprinsessan. Tänk, hon stod en av prinsarna så nära att hon kunnat ta i honom!

Betydelsen av fysisk fostran, det storartade i att en tiotusenhövdad skara ungdom från skilda landsändar kunde komma samman till gemensamma uppvisningar, det hade hon ingen blick för.

På midsommardagen samlades flera tusen människor ute på Björkö där Ansgarkapellet invigdes under stora högtidligheter. Den gamla sagoön, där en gång Nordens förnämsta köpmanstad var belägen, anses som landets rika plats i arkeologiskt avseende. Ett par besökare berättade efteråt: "Det var så intressant! Vi sågo både kungen och en hel rad av de kungliga."

Allt det övriga, Ansgars-högtidligheten, öns historia, naturskönheten — allt skymdes undan av kungligheten.

Från min egen skoltid minns jag hur läraren i historia vid upprepade tillfällen under framhållande av monarkiens förträffliga fördelar, allvarligen varnade mot alla republikanska tendenser. Sedan dess ha vi ju fått både demokratiskt genombrott, skolreform och det ena med det andra. Vi ha fått lagarna, form-lerna, men hur är det med andan?

Den konfessionella kristendomsundervisningens nackdelar ha omvitnats av både psykologer och kulturpersonligheter.

Ett examensbesök i en skolklass av 15—16-åringar i vår gav anled-

ning till några reflexioner kring ämnet neutral uppfostran. Ett av examensämnena var historia, 1600- och 1700-talets. Man väntade att få höra något om epokgörande uppfinningar och händelser, om betydande vetenskapsmän, om folkets liv, om kulturen. Men av allt detta blev intet. Hela lektionen rörde sig om Karl XII, om hans ungdoms överdåd och björnjakter, om alla hans krig. Skildringar av slag här och slag där! Krig och krig!

Så blev det svenska. Vi ha som bekant en underbar lyrik, "nu vilde det blive noget av"! Man kände sig onekligen litet platt, när lärarinnan meddelade att i årskursen hade ingått läsningen av Fänrik Ståls sägner och att auditoriet skulle uppbyggas med von Fieandt.

Den högtidliga avslutningen skulle ske, skolans egen orkester skulle spela. Vad skulle det börja med? Bröllopet på Ulfåsa kanske? Det finns ju så mycket vacker svensk musik, och vi ha ju alla klassikerna. — Det blev Björneborgarnas marsch!

Jag förbigår det sömntunga, fosterländska talet, som jag tror inte så värst många av skolungdomarna lyssnade till. Och, som en värdig avslutning på det hela utdelade rektorn i samband med bokpremier även några pokaler, skänkta av en tidning som skyttepris till de bästskjutande i ungdomens landstorförening vid skolan.

Behövs det inte lite motvikt vid en sådan uppfostran? Eller kan den kallas neutral? Vore det inte behövt att ungdomarna erinrades om samhörigheten mellan folken, om de fredliga strävandena, om det som byggt upp kulturen, om det som betytt något för folkens utveckling, om människornas beroende av varandra.

Det räcker inte med lagar och formler, den nya andan måste ingjutas och hållas levande. Men det sker inte utan att vi själva medverka därtill. Vi måste själva sträva efter att se klart på tingen, att sovra ut sådant som hör samman med en reaktionär föreställningsvärld, och i samma riktning böra vi påverka de unga och barnen.

Birgit Magnusdotter.

Innehållsförteckning.

Formlerna, andan och en neutral uppfostran av Birgit Magnusdotter.

Folkskolan, folket och läraren av Sigrid Gillner.

Du unga arbeterska! av Fritz Bergman.

En hälsning från Bulgarien.

De kvinnliga emigranterna bli slavar i Amerikas grottekvarnar av M. B.

Glimtar från arbetet inom de Socialdemokratiska kvinnoklubbarnas liga i Holland av Maria von Essen (Esperanto).

Från Finland av S. V.

Hemmets nygestaltning av A. V.

Lantarbetarbostäderna i bedrövt skick av Birgit Magnusdotter.

För klåstrets skull av Textilia.

Romantik av Marthe Berg.

Äpplet och päronrådet av Flinta.

Varför är jag socialist av Disa Västberg.

De fattiges ögon av Charles Baudelaire.

Folkskolan, folket och läraren.

Av Sigröd Gillner.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Denna nya typ av folkskollärare — hur skickliga de än kunde vara i sitt yrke — de hörde dock icke till det slags människor, som gick och satte sig i folkets dragiga och enkla föreningshus för att deltaga i studiearbetet eller i det ideella och politiska arbetet. De hörde också för nära samman med städernas småborgarklass och i en hel del fall också med dess överklass för att kunna känna något med och riskera något för den landsbygdens och städernas fattiga klass, som kämpade för sin ekonomiska och därmed också andliga frigörelse. Jo, en del av denna nya lärargeneration höllo sig till folket och deras organisationer, men mot dem reste sig den våg av mistro och avund, som här ovan redan i ett annat sammanhang berörts.

Så blev skollärarn, denna heders-titel från bygden, allt sällsyntare inom folkrörelserna.

*

För socialismen i Sverge och även i utlandet har folkskollärarkåren betytt en hel del. Först och främst genom ett i trohet utövat medlemskap i de socialistiska organisationerna och ett där ständigt visat intresse för socialistisk kultur och upplysning. Flera av socialdemokratiens skickligaste förkämpar ha varit folkskollärare. Vid lugn och saklig eftertanke inser nog också arbetarrörelsen — vilket ord ju något oegentligt kommit att betyda den socialistiska rörelsen — vad denna kår har givit av osjälviskt nit, för idéerna, både i sitt arbete i skolan och som föreningsmedlemmar. Men för närvarande ligger där åtminstone på ytan en misstämning mellan arbetarrörelsen och folkskollärarna. På sina håll har inom vissa arbetarekommuner denna misstämning övergått till en mani att kritisera folkskollärarna, vilken har en viss likhet med förföljelse. Man gör snusföruftiga nationalekonomiska utläggningar om folkskollärarnas och deras i skolan tjänstgörande fruars löner. Man gör jämförelsen, vad en arbetare har i lön och en folkskollärare och kommer till det resultatet, att läraren har för mycket i förhållande till vad han kostat på sig i ut-

bildning. Man anlägger också kuriöst nog den specifikt akademiska synpunkten på folkskolläraren och finner honom icke tillräckligt högt bildad, samtidigt som man uppskattar sin egen s. k. självbildning ganska högt. Att "självbildningen" ofta icke består i mycket mera än en viss funktionärsrutin inom föreningslivet glömmar man lätt bort.

Vid utövandet av denna småsinta kritik av en kår glömmar man också en sak till, nämligen den socialistiska synen på människan, oavsett alla yrken och stånd. Det är ovärdigt socialister att lägga sådana synpunkter på kamrater inom rörelsen som de, vilka bland en del arbetare göra sig gällande beträffande folkskolans lärare. Det är också ovärdigt socialister att överhuvud taget göra kastindelningar av människor, vare sig det sker med penningen, bördan eller bildningen som måttstock. Men framför allt är det onaturligt av socialister, att förakta folkskollärarkåren. De borde i stället i folkskolans gärning se det för framtiden, för demokratin och socialismen viktigaste vägröjningsarbetet. Den största förståelse och den bästa möjliga kontakt med dem, som i djupaste mening äro folkets lärare, vore det naturligaste för att icke säga det nödvändigaste från den socialistiske arbetarens sida.

Det hör ihop med en strävan för socialismen att göra allt, vad göras kan för folkupplysning och kultur bland de breda lagren. Endast så äro friheten och jämlikheten för alla eftersträfvansvärda. Det ligger en inkonsekvens däri, att bedriva folkbildningsarbete utan en verklig samhörighet med folkskolan. Det fria folkbildningsarbetet måste bygga på en väl utnyttjad folkundervisning. Det är en absurditet att bedriva politiskt arbete för jämlikhet utan att fråga sig, vad det är, som gör människor till jämlikar andligen och lekamligen. Undersöker man det, då skall man finna att just i barn-domsskolan skapas en av de viktigaste förutsättningarna för denna jämlikhet.

Den ojämförligt största delen av svenska barn ha folkskolan till barn-domsskola. Folkskolan är barnens andra hem. Det är ett socialistiskt krav att göra detta hem så bra, att

intet barn blir vanlottat i fråga om vad detta andra hem kan ge av fostran och av kunskaper.

Nu kan det sägas med rätta, att socialisterna alltid i kommun och stat stått på folkskolans bästa, voterat för höjda anslag, bättre skolhus, läkarvård, skolbad o. s. v. Men att följa paroller av framsynta socialistiska programskrivare är en sak. En annan sak är att av själ och hjärta förstå och vilja det man voterar för. Diskussionen kring den nu saligen avgjorda frågan om folkskollärarnas löner visade, att man inom arbetarkretsar icke hade så helt tänkt igenom den sociala funktion, som folkskolan har. Ty i så fall skulle väl någon gång den synpunkten gjort sig gällande, att det var med barnens väl förenligt, att den lärarekår hade det bra åt vilken barnen under sina ömtåligaste år äro anförtrödda. En av ekonomiska bekymmer upptagen människa får icke den jämvikt, som en uppfostrare helst bör ha. Icke heller befördrar knapphet och fattigdom lärarens förmåga att följa med sin tid och ge i sin undervisning något av det läraren själv genom resor, böcker o. s. v. alltfört kan inhämta. En av knappheten andligen tård människa är ingen lämplig lärare. Han kan bli ett socialt ont.

De bästa lärare åt barnen, det är ett krav som befördrar vad socialismen vill befrämja: jämlikhet, genom att ge alla människor så lika start-möjligheter, som det står i människans förmåga att åstadkomma. Och människan kan göra oändligt mycket för människan. I synnerhet och framför allt för barnen i folkskolan, för deras fysiska och andliga väl. Men för den gärningen fordras det, att folket återvinner sina lärare! Det måste bli en ny och full förståelse mellan folkskolan och arbetarrörelsen!

SLUT!

Det arbete som utförts och kommer att utföras för att främja och umeckla vår folkundervisning har blott ett mål, att bidra till att dana de unga, som undervisas i våra skolor, till ädla människor, goda medborgare och nyttiga arbetare till gagn för dem själva och för fosterlandet.

Undervisningsrådet Bruce.

(Ur inledningsföredraget vid folkskollärarmötet.)

En hälsning från Bulgarien.

Madame Stoyanka d:r Ivanova.

I den ström av resenärer, som under denna sommar gästade Stockholm, finna vi även en kvinnlig partivän från Bulgarien, madame Stoyanka D:r Ivanova.

Naturligtvis passa vi på att fråga om ett och annat från hennes hemland.

Hur ställa sig kvinnorna till socialdemokratien? Ha de egna organisationer eller organisera de sig tillsammans med männen, finns någon "Morgonbris"? o. s. v., voro de första frågorna, som vi fingo besvara.

Sedan åtta år tillbaka organisera sig kvinnorna i kvinnoklubbar, som samlat sig uti ett förbund, f. n. med 2,000 medlemmar. En särskild tidning har även förbundet utgivit under titeln "Välfärd". Men under den kris landet genomgick för några år sedan måste tidningen upphöra. Förbundet gick också då mycket tillbaka, men börjar nu åter repa sig. Tidningen ha de dock ännu icke måktat återupptaga, men hoppades vår partivän att den inre stabiliseringen skulle fortgå i landet och därmed även arbetarekvinnornas organisationer vinna i styrka och få ekonomiska möjligheter att åter utgiva den. Hon gratulerade de svenska arbetarekvinnorna till att ha i tjugufem år oavbrutet kunnat utgiva sin tidning.

I Bulgarien är organisationsformen för det soc.-dem. partiet sådan, att medlemmarna direkt genom kvinnoförbundet anslutas till partiet. I övrigt arbeta de som vi, men ha inom förbundsstyrelsen uppdelat arbetet på tre linjer med en ledarina för det fackliga organisations- och upplysningsarbetet, en för det

Du unga arbeterska!

Varje dag står du på det kalla cementgolvet i den långa fabriks-salen. Det är alltid halvdager där. Luften är tjock och tung av olja och larm.

I början hatade du din maskin, du tyckte den liknade någonting vidunderligt och hemskt, som du sett förr, du mindes inte riktigt var. Om nätterna drömde du om en grön drake, som kom emot dig, väsande som en orm. Den tuggade på tusen långa, långa bomullstrådar, tuggade och tuggade dem mellan sina harpunliknande tänder under det att den kom dig allt närmare. Plötsligt spärrade vidundret upp sina käftar och i det mörka gapet visade sig en smal, våt tunga, som darrade fram och tillbaka i öppningen. En stund stod du full av fasa och såg på. Så sträcktes tungan fram och grep om din kropp. Och du förnam dess slemmiga, kalla slingring. Vid ditt genomträngande skrik vaknade du och kände hur din kropp var fuktig och ännu darrade av ångestkänslan nyss. Du for opp och vred hastigt om knappen till det elektriska ljustet i ditt lilla vindrum. Hjärtat bankade våldsamt. Och du tyckte det skulle vara gott att ha en vän att ty sig till och slippa vara så ensam.

Men nu har du blivit mera van vid din maskin. Den är visserligen ett glupskt vilddjur, som äter och äter och aldrig blir mätt, men den ger dig mat och kläder och husrum; du kan försörja dig själv och behöver inte krusa någon. Ibland är ni till och med riktigt goda vänner; det är när den arbetar jämnt och fort och du med liv och lust kan göra undan vad du har för händer; då är det en glädje att tänka på att du på kväl-

len skall gå ner till stranden och titta på solnedgången med Din vän, som du visserligen ännu inte lovat någonting, men som du tycker rätt bra om. De dagarna håller du riktigt av ditt vilda djur på fabriken. Allting går väl. Kamraterna äro vänliga. Solen tittar till och med in genom rutan ett slag. Din maskin spinner välbehagligt; han är som en tiger, vars päls du smeker med dina smala fingrar. Du hinner med så mycket. Även hemma. Du gör din lilla kula så näpen som ett dockbo. Du har tid också för dig själv. Du bränner håret i vackra lockar framför spegeln och håller ena benet litet fram, tar på hatten, tussar till håret och låter pudervippan fara över näsan ett tag. Nätt och näpen trippar du åstad med Din vän till bio. Går på ett kafé, tar en jazz eller foxtrott och struntar i alla gamla sura kärningar och knarriga gubbar, för det är Din vän, du vill göra dig vacker för, han tycker om dig sådan och det är huvudsaken.

Du unga arbeterska, som står så tappert vid din maskin på cementgolvet i den rationaliserade, grå fabriken och kämpar för ditt dagliga bröd, du har ännu i dina öron helveteslarmet som trycker dig, men du känner ditt värde och du äger en skönhetslängtan, som skall göra dig till moder åt ett släkte, som vill mera än äta och föröka sig, du kommer att fostra dina barn med en blick för den nya religion, som i medvetande av ansvaret låter personen besinningsfullt handla för det helas väl, vilket för den enskilde individen är det bästa.

Fritz Bergman.

politiska och en för de kooperativa idéernas spridande bland arbetarekvinnorna.

De bulgariska arbetarekvinnorna äro synnerligen upprörda över att barnen, trots skyddsbestämmelser mot barnarbete finnes i lagen, dragas in i stora mängder på fabriker och verkstäder. Kvinnoförbundet sätter därför in sin kraft på att framskapa respekt för de skyddslagar mot barnarbete som finnas. Dessutom ivrar förbundet för upprättandet av barnkrubbor och barn-

trädgårdar och för barnens omhändertagande medan föräldrarna äro i arbete.

Bulgarien är ju i hög grad ett bondeland och industrialismen ännu icke förhärskande utan tämligen ny, varför våra kamrater ha att inrikta sina krafter även på genomförandet av välfärdsanordningar, som i mera industriellt utvecklade länder redan vunnit burskap.

S. V.

De kvinnliga emigranterna bli slavar i Amerikas grottekvarnar.

Arbetsbyråns digra rapportmaterial omfattar undersökningar inom de mest skiftande arbetsområden, där de kvinnliga, unga emigranterna hamna. Det är över 20 år sedan en liknande undersökning företogs.

Från Arbetsdepartementet i Washington föreligger en rapport, omfattande ett par hundra sidor dokument över de kvinnliga emigranternas öden som arbeterskor, sedan de kommit till det förlovade landet. Den nu föreliggande rapporten visar att från hela den övriga världen har arbetskraft strömmat till Amerika, icke minst i form av unga friska kvinnor, vilka sedan tvingats att leva sitt liv därute, ett liv fyllt av arbete, som varit tungt, ohygieniskt, svältavlönat, 10—12—14 timmars arbetsdag.

Den senaste statistiken över antalet kvinnliga arbeterskor, anställda inom manufaktur och mekaniska områden visar 1,930,341, var 5:te arbeterska är av utländsk nationalitet, mer än hälften av alla kvinnliga emigranter voro anställda inom textil- och beklädnadsbranschen.

Undersökningsdelegerade ha skaffat sig närmare kännedom om de orsaker som voro bestämmande för emigrationen till U. S. A. De flesta svaren visa att emigranterna kommit till sitt nya land förestavade av förhoppning att få det bättre än i hemlandet. De ha, säger rapporten

vidare, börjat arbeta omedelbart, de ha gått i blindo till sin arbetsposition, endast drivna av en tanke att skaffa sig ett "jobb". De ha ej fått välja sitt arbete. Antingen de blivit tobaksarbeterskor i Lehigh Valley, eller textilarbeterskor i Philadelphia, ha de accepterat arbetet för att kunna existera.

De uppgifter, som många av dessa kvinnliga emigranter själva avgivit, bekräfta, att de flesta förutsättningslöst lämnat hemlandet, utan tanke på de svårigheter som det nya landet rullade upp, när det gällde att skaffa sig en existens.

"Alla andra reste", säger Louise M., som lämnade sitt hemland, Polen, år 1905, som 14-årig flicka. Under två år arbetade hon med husligt arbete, i restaurangkök, i tvätt- och mangelinrättningar, som kontorsstäderska. Under 6 år arbetade hon som maskinsömmerska inom en större beklädnadsindustri — ibland var arbetet dåligt, då kunde hon förtjäna 3 dollars i veckoavlönning — när det var som bäst, full arbetstid 10 timmars arbetsdag, steg veckoavlönningen till 12 dollars. Mitt lättaste arbete var när jag pressade

och packade mansskjortor för 15 cents dussinet.

Många tobaksarbeterskor berätta att de slutat sitt arbete på en fabrik för att börja på en annan, där man bjöd 2 cents mera pr 100 cigarrer. Denna 2 cents förhöjning betydde mycket i deras förut så magra arbetsförtjänst.

Mer än 37 % av de kvinnliga tobaksarbeterskorna ha en arbetstid som överstiger 10 timmar. Arbetsdagen börjar i regel ½ 7 på morgonen och slutar först kl. 6 e. m., med en lunchrast av 45 min. Ett stort antal av dessa kvinnliga emigranter lära sig aldrig engelska. Hela sitt liv bli de beroende av bekanta och anhöriga, som kunna hjälpa dem till ett arbete. Varhelst dessa för dem, till vilket arbete de än må hänvisa dem acceptera de detsamma med tacksamhet, "ty de ha kommit till Amerika för att arbeta och få det bättre".

Bli de hänvisade till ett arbete där förmannen eller förestånderskan äro deras egna landsmän handicapas de att lära sig landets språk. Även om de få sämre arbetsmöjligheter och sämre arbetsförtjänst, resonera

min hudcrème

Vid morgontoiletten behandlas hyn med Gahns Faréna-crème, som under dagen skyddar mot väderlekens skadliga inverkan och utgör ett idealiskt underlag för puder.

På kvällen masseras hyn med Gahns Faréna-crème. Hyn får nytt liv och uppkomsten av rynkor och narighet förhindras. Alla orenheter, pormaskar o. d. försvinna.

GAHNS
FARÉNA
HAVRE-CRÈME

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG. UPSALA.

En emigrant från de slaviska länderna.

de som så: "Där talar man mitt språk och där kan jag göra mig förstådd."

Mer än hälften av alla emigranterna förklara att de helst sökte anställning där någon "kusin", syster eller bekant, talade deras språk och kunde hjälpa dem tillrätta.

Rapporten innehåller många intressanta studier i detta stycke. En italiensk ung flicka fick sitt första arbete i en tobaksfabrik. Hon slutade emellertid efter en veckas arbete för att söka en ny anställning, men det var lättare sagt än gjort. För dagar och veckor vandrade hon med arbetsskarorna om morgnarna till fabriker för att höra efter ett arbete, men blev avvisad på grund av bristande språkkunskaper — så plötsligt en dag kom hon in i en fabrik där basen var italienare, och där alla nyanlända landsmän hade sina hundår. Där stannade hon, bland "tre green girls", i 6 år men under alla dessa år lärde hon icke ett ord engelska, och hade föga aning om vilken slavdrivare landsmannen-"basen" var. "Det var min första lärdom, min första skola i Amerika 6 års slaveri."

Primitiva bostadsförhållanden, osunda, överbefolkade lägenheter hör också till de fattigdomsolyckor, som följa de dåligt avlönade emigrantarbetarna. Rapporten lämnar många exempel härpå. I ett hus, med 6 små rum, voro tre familjer inhysta, inalles 15 personer.

Många arbeterskor ha svårigheter att finna arbete sedan de nått åldern 35—40 år. Rapporten relaterar detta genom en del belysande fall. En 36 års arbeterska berättar att hon sökt ett arbete vid en fabrik, där arbetet var likställt med det hon

Deltagarna i weekend den 14—15 juni 1930 i Holland.

sysslat med på föregående arbetsplats. När hon kom till arbetschefen visade han på anslaget, som var uppsatt, och yttrade: "Ser ni inte att vi önska unga arbeterskor, inte gamla kvinnor."

Rapporten lämnar i övrigt många intressanta skildringar om svårigheterna såväl som möjligheterna att aklimatisera alla dessa tusentals unga kvinnliga arbeterskor med Amerikas industriella liv och landets förhållanden. De flesta förbli fatiga och främlingar hela sitt liv.

Många av dessa kvinnor kommo till Amerika, friska, unga och starka, från sitt eget hemland. De få under hela sitt liv utföra mycket av det grövsta, tyngsta, sämst avlönade arbetet i det stora industrilandet, och för detta arbete ha de en ersättning, som nätt och jämnt håller dem över svältgränsen.

William M. Leiserson har verkligt uttalat en stor sanning, när han som konsulterande inom Imigrations- och Industrikommittén framhållit, att: "När en emigrant arbetar under förhållanden som äro lika främmande för honom som landet och det folks seder som han har kommit för att leva och finna sig tillrätta med, fordras det förvisso ett hopp som säger att man skall lyckas i det förlovade landet — att man skall finna sig tillrätta i de nya förhållanden som möta. Om en framtida, bärande adjustering av industri och emigration, skall förverkligas, så att emigranterna inrollersas som helhetspart inom Amerikas industriella folk, är någonting utöver

detta hopp behövt. Hjälp, så att emigranten finner sin plats inom Amerikas industri är också nödvändig."

M. B.

Det stundar till landstingsval!

Den politiska betydelsen av dessa val bli allt mer framträdande.

Men arbetarklassens väljarmassor måste väckas att mera än hittills inse dessa vals innebörd. Sker detta komma de att få ett alltmer avgörande inflytande på desamma.

Det största medborgarskiktet, som framför allt behöver upplysas i detta avseende, är arbetarkvinnorna.

Här finns ett vidsträckt arbetsfält att bearbeta.

Ett av de bästa medlen häri är, utom den rent personliga påverkan, att sprida arbetarkvinnornas egen tidning i dessa kretsar.

Partiorganisationer och förbundsmedlemmar! Rekvirera omedelbart förhöjd upplaga av Morgonbris septembernummer och sprid den bland arbetarkvinnorna i vidaste kretsar!

Glimtar från arbetet inom de socialdemokratiska kvinnoklubbarnas liga i Holland.

Morgonbris har mottagit nedanstående meddelande från våra holländska kvinnliga partivänner genom Maria van Essen, som själv är synnerligen ivrig esperantist och ledare för denna del av de holländska socialdemokratiska kvinnornas arbete. Hon skriver på esperanto och vi införa hennes brev in extenso med översättningen parallellt. Hon är också tacksam om någon av vårt kvinnoförbunds medlemmar meddelar något från det svenska arbetet.

Kvinnoklubbarnas sommararbete.

''Ligo de socialdemokratiaj virinklubo'' en Holando, kiu ekzistas jam de 25 jaroj, organizas dum la lastaj jaroj por siaj aninoj somerkunvenojn dum unu kaj duona tagoj. Tiaj ''semajnfinoj'' okazas en ĉirkaŭo de la grandurboj, kie la virinoj povas ĝui la belan naturon.

Je la 14:a kaj 15:a de junio mi ĉeestis tian kunvenon en ''Het Broederschapshuis'' kaj bone plaĉis al ni la aranĝoj. La ĉeestantaj 37 virinoj el diversaj lokoj baldaŭ konatiĝis kaj regis inter ni socialistaj virinoj harmonia sfero. La komunaj promenadoj, kantadoj, laŭtlegado de du gvidantinoj, ĉio estis por ĉiuj veraj fontoj de feliĉo, kiuj restos longe en la memoro. Kune ni lernis la novan ligkanton: Virinoj leviĝu..., kian kanton oni sonigos ankaŭ post la hejmenreveno tre ofte. Eĉ la dormado en komunaj ĉambroj estis por multaj edzinoj, kiuj antaŭe neniam tiel libere forlasis sian hejmon fonto de l'ĝojo. Kaj multaj decidis baldaŭ denove ekŝpari por simila semajnfino venontjara.

Grava estas la vintra laboro de la kluboj, kio konsistas el memklerigado, varbado de novaj membroj por la partio, sed ankaŭ gravas ĉi-tiuj somerkunvenoj, kiuj donas novan forton kaj kuraĝon por la vintra laboro.

La fotografajo montras la partoprenintojn en tiu semajnfino de 15:a de junio en ''Het Broederschapshuis''. Eble ekzistas ankŭ en aliaj landoj samaj kunvenoj por la socialdemokratiaj virinoj. Estus bone se mi ricevus sciigon pri la svedaj rilatoj tiamanieraj.

Socialiste salutas:

Maria van Essen.

''Socialdemokratiska kvinnoklubbarnas liga'' i Holland, som ägt bestånd i 25 år, organiserar varje år sedan en tid tillbaka för sina medlemmar sommarmöten under en och en halv dagar. Dessa ''Weekend'' hållas i storstädernas närmaste omgivning, där kvinnorna ha möjlighet att njuta av den vackra naturen.

Den 14 och 15 juni var jag närvarande vid ett sådant sommarmöte i ''Het Broederschapshuis'' och samtliga voro synnerligen belättna med arrangemangen. De 37 kvinnorna från olika platser blevo snart bekanta med varandra och det härskade bland oss socialistiska kvinnor fullständig harmoni. De gemensamma promenaderna, sångerna och föreläsningarna av två ledarinnor, allt blev för alla en verklig upplevelse, som kommer att förbliva länge i minnet. Tillsammans lärde vi den alldeles nya förbundssången ''Kvinnor höj er...'', vilken man kommer att sjunga ofta även i framtiden. Till och med de stora gemensamma sovrummen voro för många av husmödrarna, vilka tills nu aldrig varit utom hemmets väggar, en källa till glädje.

Och många beslöto sig för att snarast börja spara för att få möjlighet att nästa år kunna göra om denna Weekend.

Vinterarbetet i klubbarna är ju synnerligen viktigt och består i utbildning av medlemmarna, medlemsanskaffning för partiet etc., men även dessa korta sommarmöten ha stor betydelse, ty de ge deltagarna nya krafter och nytt mod för vinterarbetet.

Fotografiet här ovan visar deltagarna i den Weekend, som hölls den 15 juni i ''Het Broederschapshuis''. Förmodligen har man även i andra länder liknande sommarmöten för socialdemokratiska kvinnor. Det vore roligt om jag från våra svenska kvinnliga partivänner finge meddelande om sådana eller liknande svenska förhållanden.

Med socialistisk hälsning:

Maria van Essen.

Längre färskt

håller sig brödet
bakat med

Säljes aldrig i lös vikt.

Orden äro blommor lika —

Orden äro blommor lika,
man får gräva, man får dika,
man får pyssla, man får kela,
om ej blomningen skall fela.
Men om solen skulle svika,
ack, vad hjälper då det hela?

Jag har troget gått med spaden.
Här är blommorna och bladen.
Snabbt ha somrarna förfuttit,
hård var marken som jag bruttit,
tung och sträv och nära polen.
— Tack för solen — tack för solen!

Ur diktsamlingen ''Hemmets sänger''
av Tor Hedberg.

Studiefärden till Finland.

Den under 1929 av förbundsstyrelsen föreslagna studieresan till Finland, är redan nu ett minne blott, men ett minne fullt av sällsamma upplevelser. I den delto- togo fjorton förbundskamrater, som under sju dagar voro i ständig kontakt med våra finska kamrater och därunder fingo de djupaste intryck av deras förhållanden. Studiekursens medlemmar hade tvenne uppgifter att fylla, dels att vara med på den Nordiska Barnskyddskongressen som ägde rum i Helsingfors den 7—10 juli och dels söka få inblick i våra finska kamraters organisationsförhållanden och därmed sammanhängande spörsmål.

Dagarna blevo därför bräddade av intryck och studieämnen. Som kursdeltagarnas ankomst till Helsingfors inföll vid tiden för lappomännens demonstration kom även denna märkliga tilldragelse som ett plus till programmet, vilken uppfyllde alla med både undran och bävan.

Nordiska Barnskyddskongressens program var fyllt av intressanta ämnen. Det enda man skulle vilja anmärka mot den var, att så många frågor hopträngts på programmet, att tiden för tankeutbyte blev knapp och diskussionsinläggen i de flesta frågor begränsade till bestämda talare.

I detta sammanhang skola vi dock inte referera något från kongressen. Den hoppas vi i följande nummer kunna utförligt redogöra för.

Som förut i Morgonbris meddelats firade Finska Socialdemokratiska Kvinnoförbundet sin 30-åriga tillvaro den 6 juli. Denna tilldragelse var ämnad högtidlig hållas med stora fester på ett flertal platser i landet och flera av våra kursdeltagare voro beredda att resa något tidigare för att närvara vid flera av dem.

Den mot kommunisterna uppkomna lapporörelsen kastade dock sin breda slagskugga även över de socialdemokratiska organisationernas verksamhet. Ovissheten vad denna rörelse egentligen syftar till, om den nu enbart riktar sig mot kommunisternas övermodiga uppträdande, eller om dessa endast tagas till intäkt för att slå ned, icke blott arbetarrörelsen i sin helhet, utan även allt frisinne och all

Deltagarna i konferensen den 8 juli.
T. h.: Miina Sillanpää; t. v.: Hilda Seppälä.

demokrati, lade naturligtvis sin hämsko över föreningslivet i sin helhet, varför en del fester icke kommo till. I Helsingfors firades dock förbundets högtidsdag med en stor friluftsfest, vid vilken även Sigrid Lundin höll ett uppmärksammat tal. Vid denna fest stod en tusenhövdad skara spänt lyssnande till de många föredragen. Det märkligaste talet hölls av partiets förre ordförande, häradshövding Tanner, vilken även är en märkesman inom kooperativet och som strängt gick till rätta med myndigheternas undfallenhet inför olagligheterna.

Tisdagen den 8 juli var ämnad att helt gå i det 30-åriga jubileets tecken, men blev emedan arrangemangen från barnskyddskongressen stötte ihop, uppdelad till även onsdagen. På tisdagen samlades man dock redan kl. 12 till konferens, med representanter från de olika distrikten och veteraner från hela landet. Studiegruppen från vårt förbund mötte upp vid detta högtidliga tillfälle och överbringade varna hälsningar från alla förbundskamraterna, och överlämnade en liten röd fana med vårt förbundsmärke inbroderat, till det finska systerförbundet till minne av 30-årsdagen.

Här möttes för första gången en större skara finska och svenska kamrater. De finska kamraterna voro innerligen glada och imponerade över att så många svenska kamrater på en gång gästade dem och vårt förbund kan känna sig glad och stolt över att denna studieresa kom till stånd.

Kombinationen med bevistandet av barnskyddskongressen gjorde naturligtvis sitt till att flera an-

strängde sig att komma med. Inalles voro på kongressen aderton medlemmar av vårt förbund, men av dessa voro fyra tjänstemän inom barnavården och därför så strängt upptagna av kongressens förhandlingar att de endast helt flyktigt kunde vara samman med de finska förbundskamraterna, vilket dock var en förlust för dem.

På onsdagen möttes vi åter, men denna gång till en storslagen fest. Denna blev även ett av de varmaste minnena under vår samvaro, och där knötos många vänskapsband tack vare våra svensktalande finska kamraters förmedling.

De voro outröttliga i sin iver att låta oss komma i gemenskap och få del av allt som rörde dem i deras ställning till rörelsen.

På denna tillställning fick man också stora bevis på den socialdemokratiska rörelsens uppskattning av kvinnoförbundets verksamhet. Från alla de olika organisationernas representanter gavs de amplaste lovord över vad förbundet utträttat av agitation, upplysning och folkbildning ute i landet.

Men inga tal om förbundets verksamhet hördes från ledningens sida, ingen 30-årshistoria gavs. Deras tal voro hälsningstal, tack för komplimangerna o. s. v.

Vad betydde detta? Våra frågor ställdes till Miina Sillanpää, förbundets mångåriga ordförande och ledare. Jo vänta litet, ni skall nog få historia, men inte förr än vi äro mätta, blev svaret. Och mycket riktigt. I tre akter fingo vi förbundets historia spelad av kamraterna. Den första akten föreställde, när tanken på förbundets bildande kom

Deltagare i Studiekursen till Finland.

Medlemmar, som voro med i rörelsen för över 30 år sedan och som medverkat till förbundets bildande.

upp och diskuterades på ett möte och där utom kvinnorna, tvenne på den tiden, men nu avsomnade, märkliga ledande personligheter närvaro och gävo råd. Protokollet följdes noggrant från det mötet och många av de på scenen agerande personerna funnos med i salen på festen. Andra akten föreställde ett möte sedan kvinnorna fått rösträtt 1907 och nu var de en annan ton som gjorde sig gällande. Nu voro kvinnorna fullt på det klara med sin ställning och alla de sociala frågor som måste upp i riksdagen. Den i första akten avspeglade tveksamheten var nu försvunnen.

Tredje akten föreställde förbundets nuvarande kontorslokaler. Här satt Hilda Seppälä, förbundets sekr., dess konsulent för den hemvårdande upplysningsverksamheten och det unga expeditionsbiträdet. Telefonen ringde och pinglade. Alla möjliga upplysningar begärdes. Prenumeration på tidningen, begäran om föredrag etc. Till sist kommo journalister från partipressen och intervjuade sekr. med anledning av 30-årsjubileet. Och hon gav dem allt om förbundets framgång och verksamhet — och festdeltagarna fingo på detta lycklig funna sätt förbundets historia till livs.

På torsdagen avslutades barnskyddskongressen. Därefter blevo kursdeltagarna genom Miina Sillanpää bjudna på middag på Lepopirtti, tjänarinneföreningens storslagna vilohem i Sjundeå, som ligger cirka 6 mil från Helsingfors. I autobuss skedde färden till och från.

På fredagsförmiddagen besöktes Elantos anläggningar, varefter en välbehövlig vilostund gavs i Miina Sillanpääs lilla vackra hem, där den uppfriskande kaffetären kom till heders. Härefter anträdde färden till Helsingfors Socialdemokratiska Kvinnoförenings sommarhem, Kallio-

nemi, i skärgården, där under munt-raste stämning middag intogs. Färden skedde med motorbåt genom Helsingfors vackraste skärgård och som vädret även var finfint blev även denna färd ett oförglömligt minne.

På lördagen, sista dagen, infunno sig de outtröttliga finska kamraterna tidigt på förmiddagen på Husassistenternas hem där hela vår grupp logerade och togo hand om den för ytterligare studier. På aftonen voro vi inbjudna till ett litet sommarhem på en ö strax utanför Helsingfors, som de socialdemokratiska organisationerna skaffat sig till vila och förströelse under kvällar och söndagar.

Här gav partisekreterare K. Wiik och redaktör K. Fagerholm mycket instruktiva beskrivningar över den finska socialdemokratiska arbetarrörelsens organisationsformer.

Nu var den alltigenom vällyckade studieveckan tilländalupen, men innan skilsmässan på söndagen hade vår outtröttliga Miina Sillanpää ordnat med gemensam frukost.

Denna intogs på tjänarinnehemmet där vi svenskar logerade och blev till en gripande högtidlighet. Våra tappra finska kamrater hade under hela veckan modigt kämpat mot sin oro och förtvivlan och icke antytt det minsta för att icke störa oss. Nu lyftade de dock litet på förlåten. Vi äro dem dubbelt tacksamma här för ty vänskapens och kamratskapets band fästas icke djupast där endast glädjen råder utan där även sorgen och prövningarna kunna delas.

Hur outgrundligt tragiskt verkar icke alltsammans på oss. Vi vilja i det längsta hoppas att icke det otyglade hatet mot framstegets män och kvinnor skall släppas löst, utan att inom statsmakten skall finnas så mycken vilja till laglig ordning att

alla planer på övervåld kan stävjas i tid.

Vårt tack vid avskedet formade sig i följande ord:

Då nu tiden för vår avresa nalkas och samvaron här med partivännerna på denna sidan Bottenhavet är att betrakta som avslutningen på vår studieresa, bedja vi till Eder alla få rikta vårt varmaste och innerligaste tack för allt det goda som kommit oss till del. Vi känna oss stå i stor tacksamhetsskuld till Eder för all den gästfrihet Ni i så rikt mått beskärat oss. Därom hade vi icke ens i våra mest förhoppningsfulla ögonblick kunnat drömma. Denna studiefärd komma vi därför att sent glömma. Den har blivit mycket lärorik och en verklig studiefärd. Vi äro särdeles tacksamma för att Ni låtit oss blicka så djupt in i Edert arbete och låtit oss få en sådan allsidig kännedom om Edra organisationsförhållanden. Därvid ha vi lärt känna att vi i Finland ha systrar som arbeta med ett allvar, en målmedvetenhet och en energi för våra gemensamma strävanden, som uppfyller oss med största glädje.

Den personliga samvaron har också i vidaste mått bidragit till att vi fått sådana djupa intryck av vad socialismens idé betyder för Eder. Ni tala icke stora ord utan verka för att de djupa leden skola lyftas ur proletariatet. Genom Edert arbete skola de förvisso en gång komma att erfara vad god social omvårdnad har för betydelse för individens och samhällets utveckling. Vad vi här ha sett och lärt har ytterligare styrkt oss i tron på att endast genom socialismen är det möjligt skapa varaktiga betingelser för folkens lycka. Ty socialismens idéer vidgar människohjärtat till kärleksfull omtanke för allt levande.

När vi nu stå i beredskap att lämna detta vackra land och Eder kära kamrater, göra vi det med sorg i hjärtat. Vi önska alla så innerligt att Ni vore ett lyckligt folk som i lugn fingo bygga och utveckla demokratin och värna om den höga kultur Ni i så många avseenden äga och hand i hand med Nordens övriga länder vandra framåt på samhällsutvecklingens linje till den varaktiga fredens uppnående.

Vi hoppas dock att de krafter som nu göra sig gällande en gång skola lära sig förstå socialdemokratiens höga ideal och strävanden för samhällsbildningen och låta försoningens anda lysa och vägleda i handlandet. Ur hjärtat önska vi att allt må vändas till hägn och gagn.

Kamrater! I detta avskedsögonblick betyga vi Eder vår fulla solidaritet.

S. V.

Hemmets nygestaltning.

När man söker ett karakteristiskt uttryck för vad den pågående Stockholmsutställningen vill lära oss torde ovanstående rubrik ge en syntes av de samfälliga strävanden, som i denna utställning funnit så pregnanta uttryck.

Över hela den industriella världen går, som vi alla veta, nu en ivrigare strävan än någonsin att rationalisera, d. v. s. att göra produktionsframbringandet enkelt och ändamålsenligt, utan onödiga arbetsprestationer och kostnader. För detta syfte standardiseras och det manuella arbetet ersättes alltmer av maskinens.

Industrin har angivit "tonen" och andra områden influeras av samma anda.

Den konservativaste och mest traditionsbundna sedvänjan, svårare än övriga att mera radikalt förändra, är, som vi också alla känna till, hemmets gestaltning i såväl yttre som inre avseende.

Den s. k. funktionalismen — i förbigående endast från början en av svenska tidningar skapad kåsörterm, som nu vunnit burskap i svenskt språkbruk — är egentligen ingenting annat än ett försök att förläna våra behovsartiklar, de må vara byggnader, verktyg, möbler eller vilken nyttig sak som helst en enkel, saklig och ändamålsenlig form utan alla onödiga utsmyckningar. Huvudvikten ligger på att saken fyller sitt ändamål på ett praktiskt och bekvämt sätt. Stilen, den yttre formen, må underordna sig detta syfte. Därmed har den sakligt motiverat sitt berättigande. Detta är ungefär vad den nya stilriktningen, som i vårt land nämnes funktionalism, innefattar.

Kan Stockholmsutställningen med sitt djärva grepp, på i första hand arkitektur och rumsinredning, av ett antal yngre arkitekter, bryta en lans för ny syn och stimulera till ytterligare förbättringar i allt vidsträcktare kretsar på dessa viktiga områden, har den förvisso gjort en epokgörande gärning.

Då vi nu gå att kritisera dessa demonstrationsförsök må vi hålla i minnet, att det ingalunda är meningen att efterapa den eller den detaljen. Det hela är att betrakta som ett försök, ett experimenterande, som, det må medgivas, i många

fall blivit en smula utmanande mot nedärvd smak och ofta antagit väl mycket accentuerade uttrycksformer, vilka förefalla många både stupida och föregelseväckande. Dylikt onödigt utmanande får väl hänföras till de agitatoriska överdrifternas kännetecken vid allt nyskapande.

Alla torde vi dock vara ense om, att är det något område, som fordrar nydaning, är det hemmen.

Det senaste årtiondet har ju också utmärkts av en genomgripande förbättring för husmödrarna i fråga om kökens inredning och utrustning, men lämnat föga nytt bidrag till bättre och bekvämare heminredning och besparande av arbete i övrigt. De gjorda förbättringarna och delvis utvunna komforten har ju också i stort sett begränsats till städerna och dessas villasamhällen. Landsbygdens husmödrar ha det fortfarande oändligt mödosamt i detta avseende.

Nu visas emellertid hur man med små medel och ringa kostnad även på landsbygden kan göra hemmet både betydligt ändamålsenligare och trivsammare än hittills.

Det är den nya stilriktningens mål att även förläna hemmen en prägel, som motsvarar tidens behov. Att genom enkla, ändamålsenliga bohag och förnuftig planläggning av bostaden bespara, främst husmo-

dern, en massa onödigt arbete och sålunda ge förutsättningar till mera ledighet och större komfort. Kort sagt, att befria husmodern från den onödigt långa arbetstiden och sålunda skänka henne tillfälle att ägna tid även till personlig utbildning och vederkvickelse. Detta gäller ju främst de mindre bemedlade folkskiktens husmödrar och blir således, även ur social synpunkt, ett högst betydelsefullt spörsmål, som funktionalismens nya stilriktning rullar upp.

För övrigt kan detta slagord saklöst övergivas. Det är själva andan i strävandet efter större ändamålsenlighet och trevnad i hemmen vi behöva fästa oss vid och efterfråga var och en i sin mån ge uttryck åt.

Det väsentliga är att äga och utveckla en egen personlig och kultiverad smak, ingalunda att efterapa andras sätt att uttrycka deras.

Den nya arkitektgenerationens lösen: frisk luft, ljus, sol överallt i varje lägenhet, så långt det låter sig göra, borde väl i varje fall kunna samla alla demokratiskt sinnade medborgare. Även om man reagerar mot åtskilligt i den yttre "låd-stilen", vilken i alltför hög grad kommit att präglade särskilt de mindre villorna vid Stockholmsutställningen.

Tyvärre ställer sig den moderna

Rasboskap. Lantbruksmötet på Stockholmsutställningen visade en mängd finfina "kossor".

bostaden, framförallt smålägenheterna och de mindre villorna, f. n. alltför dyra uti de större städerna och deras omgivningar. Därför blir utrymmet synnerligen knappt och det gäller att ekonomisera med kvadratecentimetrarna. I utställningens smålägenheter visas hur köket efterträts av kokvrån (vilket inom parentes sagt ej torde vara särskilt eftersträfvansvärt), den lilla "hallen" måste även försvinna för badrummet o. s. v. Garderoberna bli ofta alltför små — nöden har ingen lag! Emellertid kan som helhet sägas, att man lyckats skapa mycket trivsamma små "hem" även med mycket små lägenhetstyper, tack vare förnuftig inredning.

Vi skola ej i detta sammanhang ingå på någon detaljerad beskrivning över lägenheterna i fråga, endast understryka några få saker som väsentligt bidraga att ge hemmet, om aldrig så enkelt, en kultiverad prägel, och som de utställningsbesökande husmödrarna borde observera.

Först, väggarna i smålägenheten göras enfärgade och ganska ljusa. Får man ej tag på lämplig tapet kan man spänna papp på väggarna, som sedan limfärgas eller strykes i önskad färgnyans; vackert är att måla den mörkare nedtill, det blir då som en panel och bildar ett avbrott. I vårt mörka, solfattiga land bör de gängse fula, dystra tapeterna, som i 99 fall av 100 ha avsättning endast hos smålägenheternas folk, absolut bannlysas. Endast detta vore en stor kulturgärning i den odlade smakens tjänst. En ljus, enfärgad vägg bidrar väsentligt att förläna rymd och ro i ett rum och alla möbler, tavlor

Rumsinteriör från Stockholmsutställningen.

o. dyl. ta sig vida bättre ut mot en sådan vägg än mot de gängse brokiga och blommiga tapeterna, som äro avskyvärda i sin fulhet och omöjliggör ett lugnt, rogivande intryck samt förstör även de allra gedignaste föremål av inredningen i övrigt.

Vidare, tavlorna böra sitta lågt. Helst något lägre än det horisontala ögonmåttet då man står framför tavlan med normgivande av en medelstor person. Mot denna regel syns också i 99 fall av 100 bland smålägenheternas folk, även av andra också ofta. Apropå tavlor så bör väggarna behängas sparsamt, t. o. m. om det är "verkliga tavlor", d. v. s. målningar i original av en verklig konstnär.

Viktigt för ett rums estetiska tillvaratagande av dess arkitektoniska

möjligheter är, att gardinerna icke täcka större delar av fönsteryrorna, endast omrama dem. Det är en detalj i heminredningen, som väl endast en på hundra av de mindre hemmens husmödrar tillämpa.

En mycket angenäm och lärorik sak att observera är, att apterandet av rum som "sängkammare" och "matsal" är totalt bannlyst uti utställningens smålägenheter, ja, ej endast i dessa utan även uti ordinarie medelklassvåningar; endast i motsvarande villor äro de av praktiska skäl bibehållna, då planläggningen uti dessa ju är en annan än i våningarna. Det är ju också fullständigt avita, att i t. ex. en tvårumslägenhet efterapa en möblering som är berättigad och praktisk uti en större våning. Är det något som fördärvar en mindre lägenhet är det just detta efterapande, som med de praktiska möbler som numera förfärdigas, är fullständigt onödigt. Numera inreder icke en kultiverad familj ens med 4 rum sitt hem på det sättet.

Vi skola icke fortsätta med flera observanda denna gång utan endast uttrycka önskan, att den pågående Stockholmsutställningen på det område som här i korthet antytts må väcka till eftertanke.

Detta område är av väsentlig betydelse för vår livsföring och allmänna trivsel. Här insupa barnen och ungdomen också omedvetet mycket av det som betingar, danar och formar deras framtida liv.

Men närmast till hands liggande äro de impulser till lättande av husmödrarnas arbete inom hemmet, utställningen i dess försök till åskåd-

Villae exterior från Stockholmsutställningen.

Lantarbetarbostäderna i bedrövligt skick.

Socialistiska studentundersökningen blottar upprörande förhållanden.

Under det senaste året har som bekant skrivits och talats åtskilligt om den jordbrukande befolkningens nödläge i vårt land.

Det egendomliga är emellertid, att dem man på borgerligt håll tyckt mest synd om och ömmat varmast för, ha varit besittarna av de största domänerna, av den bästa och bördigaste jorden, de som ägt möjlighet att odla betor och spannmål till avsalu.

Hur småbrukare, bolagsarrendatorer, torpare och statare haft det tycks man däremot ha föga intresse för. Kanske har man en eller annan gång som agitationsfråsa kommit med ett löfte eller en förmodan om, att därest spannmålsproducenterna finge det bättre genom t. ex. införandet av spannmålstullar, så skulle även ett Kanan hägra för lantarbetarna i form av bättre existensvillkor.

Att döma av tidigare erfarenheter, äro sådana fagra löften inte så värst mycket att hurra för.

Härom året gymnades spannmåls-exportörerna med utförelsebevis, men hittills har icke försports att lantarbetarnas ekonomiska ställning därigenom förbättrats. Landets jordbruk hade för en del år sedan högkonjunktur, men någon generell förbättring av lantarbetarnas bostäder, av vilka många varit bristfälliga långt dess förinnan, förmärktes icke under högkonjunkturen.

Lantarbetarna befinna sig bildligt talat alltjämt ute på ökenvandring. Det är det resultat undersökningarna av lantarbetarnas bostäder och levnadsförhållanden hittills givit vid handen. Årets riksdag har beslutat en utredning av lantarbetarnas bostadsförhållanden, för intresserade finnas emellertid redan nu åtskilligt material sammanbragt rörande dessa. Soc.-Dem:s medarbetare, fröken Karin Andersson, tog

liggörande av ändamålsenligare inredningar och bostäder försöker arbeta fram och ge aktualitet. Mätte det nu praktiskt utnyttjas av svenska folket till båtad ej minst för de hittills mest arbetstyngda.

A. V.

för ett par år sedan itu med en undersökning på en del gods i Stockholmstrakten, Lundastudenternas clartésektion synade för ett år sedan förhållandena i Skåne, och i våras företogo Stockholms clartésektion och Stockholms socialistiska studentklubb några resor kors och tvärs genom Södermanland.

För de båda förstnämnda undersökningarna redogöres delvis i en broschyr utgiven av Svenska Lantarbetareförbundet, vilket även understött den senaste. Hela resultatet av Stockholms-studenternas vittomfattande arbete kommer inom kort att publiceras i bokform. En av deltagarna, kand. Karl Nilsson, gav för någon tid sedan i en serie artiklar i Soc.-Dem. några stückprov på hur det står till där de stora godsens lantarbetare leva och bo.

På ett och annat gods inom de 25 socknar undersökningen gällt, tycks vederbörande haft hjärta och vilja att ordna det drägligt för sin arbetarestab, men de flesta familjer, vilkas hem besetts, ha bött uruselet. På sina ställen ha kakelugarna utsynats av brandsyn, och följderna därav har blivit, att familjen fått avstå från att elda i rummet. Dragiga och genomkalla bostäder äro mycket vanliga. Det talas om rum där "det tjäljar runt väggarna om vintern", eller "där skurvattnet fryser på golvet vintertid, så att dörren måste huggas upp". I ett kök "kan man se både sol och måne genom väggen, på sommaren växer grönskan in genom den". I en lägenhet äro "golv och väggar så gistna, att gardinerna fladdra av draget, och ibland yr snön genom springorna i väggarna". I en annan "måste innehavarna stoppa trasor kring fönstren, för att i någon mån mota vinden. Man måste klä på sig då man skall lägga sig". "Även om spisen eldas så att den är glödhet, är det ändå alltid lika kallt i andra ändan av köket." "Tapeterna hänga bitvis i trasor, stora hål i väggarna, golvet är som en trampolin." "Det är så dragigt att fotogenlampan riskerar att släckas, om den placeras vid fönstret." "Om inte baksidan stöttats med grova plankor, skulle huset för länge sedan varit en ruinhög." "Hela hu-

set är ett enda rätthål, rättor så stora som kattor." "När innehavarna i våras skulle flytta in voro vägglössen herrar på täppan, och tapeterna lågo nedramlade på golvet."

Citaten utgöra endast ett litet axplock ur de publicerade artiklarna. Vi läsa om svårigheterna, tycka att lantarbetarnas lott är hård, men kunna vi riktigt sätta oss in i den tillvaro dessa jordens vårdare måste finna sig i. Det är alltid hemskt och svårt med kölden, men vinterns kyla är ändå värst, då den tränger inomhus. Kvinnorna, åldringarna och småbarnen äro de som mest äro tvingade att vistas inne, att syssla med stillasittande arbete, vinter efter vinter. Vilka utmärkta sjukdomshärdar, vilket eldorado för reumatism och tuberkulos måste inte sådana dragiga, fuktiga och kalla bostäder vara!

Här arbeta vetenskapsmännen på att upptäcka nya medel för att bekämpa sjukdomarna, här arbetas på att ordna sjukvården på ett tillfredsställande sätt, och allt detta är ju gott och väl. Men ännu nödvändigare är att h ä l s o v å r d e n blir föremål för ett ökat intresse. Att det brister oerhört på den punkten visar undersökningen av lantarbetarnas bostäder.

Skola dessa förhållanden verkligen bli förbättrade, är det nödvändigt att en stark opinion understöder lantarbetarnas rättskrav. Det bör understrykas även från de socialdemokratiska kvinnornas sida.

Viktigast av allt torde dock vara, att de det närmast gäller, lantarbetarefolket, blir politiskt och socialt vaket. Studenternas undersökningar visa att det är ytterst dåligt ställt på den punkten. Arbetarepressen är mycket litet spridd bland lantarbetarna, på sina ställen tyckas godsägarna göra allt vad de kunna för att motarbeta den. I stor utsträckning äro lantarbetarna fackligt oorganiserade och politiskt efterblivna.

Arbetarereörelsens historia visar den väg de undertryckta måst gå, för att få sina mänskliga krav tillgodosedda. Och lantarbetarna utgöra intet undantag i det fallet. Solidaritet och upplysning äro ett par nödvändiga förutsättningar för lantarbetarefolkets andliga och materiella framåtskridande. Däröfver måste de bli övertygade själva, och det måste socialdemokraterna — både kvinnorna och männen — vara med och klargöra för dem.

Birgit Magnusdotter.

För klistrets skull.

Folk har klagat över värmen denna sommar. Vädrets makter ha en förunderlig förmåga att väcka förargelse och opposition. Herregud, värmen är ju så behaglig och badstränder finns det — för dem som komma dit.

Inte tjänar det något till att klaga, jag skall inte göra det heller. Bara tala om hur några hundra (kanske tusen-, tio-, hundratusen) arbeterskor ha det, när någon gång den korta sommaren är som den skall vara. Parentesen här ovan har kommit till med tanke på, att det antagligen finns flera lidandets öknar än dem jag känner.

Olidligt varmt redan från kloekan sex på morgonen. När vi fram emot sju laget släpat oss fram till den väldiga fabriken, voro vi i sannskyldigt upplösningstillstånd. Utomordentligt skönt med duseh — om sådan funnits. Var skulle förresten ges plats att skölja av flera hundra genomsvettiga kroppar? Det skall vara måtta i anspråken.

Över de stora arbetsrummen tak av plåt och glas med en glödande sol ovanom. Termometern går stadigt uppåt, 28, 30, 33 grader.

Ansiktena lysa röda som kräftor, bara en och annan är onaturligt blek. Frukostsmörgåsen inger äckel, margarinet har flutit ut i papperet. Allting är flottigt som vi själva. Ett ihärdigt springande till vattenledningen med kaffekoppar och termosflaskor. Man dricker och svettas och dricker igen.

Det förbaskade klistret! Det är ju så att varpen är klistrad, det måste den vara. Öppnas fönstren så blåser klistret av, påstår sakkunskapen, och det går inte an. Därför har ett påbud gått ut att alla fönster skola vara stängda.

Tänk er en sal med plåt- och glas-tak. I denna sal omkring fem hundra slamrande, dammande vävstolar och väl hundra väverskor. Stekande hett — och hermetiskt slutna fönster. För klistrets skull.

Det finnes andra fabriker med samma vävstolar och samma fabrikation men där få fönstren stå öppna.

Varför äro vi så missgynnade? Ingen svarar på den frågan och blir det svar så lyder det så här: Order från ledningen!

"Ledningen" är något orimligt stort och okänt, vars talan energiskt föres av verkmästare och andra basar.

Tänk om vi i vår varp finge samma klister som andra fabriker använda, då kanske vi finge ha fönstren öppna!

Men kanske inte ändå. Det ser så illa ut från gatan att väverskor i fläckig arbetsrustning sticka ut huvudena och hämta luft. Igen med fönstren!

Eftermiddagarna ge termometern högfärdsgalenskap. Trettioåtta grader och så där. "Fyrtio grader tål ni väl", grymtar högsta basen, medan han själv torkar svett som rinner över hela ansiktet. En god och trogen väktare. Han får i tidens fullbordan medalj för nit och trohet. Var lugn för det.

Det går rykten om svimningar i

Juho Rissanen: *Blind*. (Oljemålning.)

Pekka Halonen: *Finnbastu*. (Oljemålning.)

Romantik.

— Mamma, kommer inte pappa hem snart?

Den som frågar var en liten rosenkindad och vacker flicka i fyraårsåldern.

— Jo, jo, pappa kommer, försökte den unga modern lugna sitt barn.

Men den lilla flickan fortsatte i otåligare ton.

— Ja, men när kommer han då, mamma?

— Tyst, tyst, nu skall lilla Nina sova, så är pappa här när barnet vaknar, sade modern och böjde sig ned och kysste den lilla rosiga kinden, som inte kunde vila i riktigt ro mot kudden för pappas skull.

Den unga hustrun bemästrade en oro, långt våldsammare än barnets, och sjöng, fastän ängesten nästan ville kväva rösten:

— Sov i ro, barnet mitt...

Här vid barnets bädd var hennes plats. Hur ofta hade han inte tackat henne, för att hon var en verklig hustru och mor, en hemmets kvinna, som kunde skänka honom lugn och glädje och vila, då han utjäktad och trött kom från sitt arbete. Han var journalist och politiker, han levde med i de stora dagshändelserna. Han var en av dem, som syntes och hördes, en som folk lyssnade till, och som mången såg upp till som till en högre auktoritet. Då hon lärde känna honom för en sex—sju år se-

dan blandades hennes kärlek med en gränslös beundran för den självuppoffrande, begåvade idealisten, som arbetade för stora mål och hellre offrade popularitet och framgång än en tum vek från det han ansåg vara rätt. Fru Greta hade icke misstagit sig på sin hjälte, och hennes beundran hade icke blivit mindre med åren. Den hade gått in i hennes liv som något självklart, liksom hon vant sig vid, att Birger tillhörde det offentliga livet i första rummet men privatlivet endast på lediga stunder och såsom rekreation.

Hur lycklig hade hon inte varit i sin uppgift att i hemmet skapa en lugn och fridfull tillflyktsort för sin make, älskade och hjälte! Både hon och Birger hade varit eniga om, att hemmet inte skulle vara något slagfält för politiska och sociala strider och inte heller någon arbetsplats för de hetsande uppgifter, som ofta fyllde Birgers dag. Därför såg Birger mycket sällan sina vänner och meningsfränder hemma hos sig, och hans arbete var helt och hållet förlagt utom hemmet. Och som inte fru Greta var ärelysten eller fåfång, utnyttjade hon aldrig sin mans ställning till att få visa sig ute. Hon deltog i det sällskapsliv, hon var absolut nödd och tvungen till men

struntade glatt i resten. För Birger var även sällskapsliv arbete eller ingick rättare sagt som ett led i hans arbete. Han saknade därför inte sin hustrus sällskap vid restaurangbesök och festligheter, som det var hans skyldighet att bevista.

Så mycket lyckligare voro de få stunder han kunde ägna åt sitt hem och sin familj, så mycket mer helt tillhörde han då hustru och barn. Så hade det varit. Men så var det inte längre. Vad var det som höll på att hända? Höll Birger på att glida ifrån de sina? Fann han inte kärlek, ro och glädje hos henne längre? Med förtvivlan och ångest i hjärtat gjorde sig fru Greta dessa frågor, medan hon sjöng sitt barn till sömns. Sedan en tid tillbaka hade hon icke kommit undan sin egen oro. Hon kände den frånvarande kylan bakom Birgers vänlighet och ömhetsbetygelser. Hon märkte, att hemmet mistat sin dragningskraft på honom, att det inte längre var, vad det varit för honom. Inte bara det, att han kom senare hem om kvällarna, utan han förde också med sig en pust av oro och sökande till sin lugna tillflyktsort. Men fru Greta var för stolt att spionera, för fin att lyssna till skvaller, för hängiven i sin kärlek för att låta misstankarna få fria

andra salar och det tisslas och tasslas om att hälsovårdsnämnden, eventuellt brandkåren, nog skall ingripa. Hur i all världen kunna tankarna flyga till brandkåren, är det hettan som åstadkommer sådant?

— Har ni inte reda på, att dom i Indien konkurrera hårt med sin textilindustri, nu är det visst meningen — till en början — att vi ska' konkurrera med indierna i att tåla hetta. Se'n blir det så bra så...

— Vi träna för helvetet!

— Verkmästarn har sagt att om vi öppna ett enda fönster så ska' dom spikas igen vareviga ett!

— Det törs dom inte för brandsyn!

— Törs och törs, här gör dom som dom vill!

Så mullras det, men det blir inte något mera. Det är visst dåligt med ordena nu så det är bäst att lyda och vara snäll. Annars blir det sparken och tjugu—tjugufem kronor i veckan äro bra att ha i alla fall.

Det fördömda klistret! Och så hela det nuvarande utsvettnings-systemet förstås...

Textilia.

Ero Järnefelt: Höstlandskap.

Ellen Key.

Kata Dalström.

Anna Sterky.

Ett önskemål.

Många gånger ha förfrågningar gjorts, om ej förbundet hade tänkt föranstalta om porträtt av bemärkta kvinnor, lämpliga att pryda rum och salar i våra Folkets hus. Som denna sak synt oss alldeles omöjlig, har ej vidare resonerats därom. Men så kommer begäran från Skåneland,

närmare bestämt Landskrona, att förbundet må skaffa fotografier av Ellen Key, Kata Dalström, Anna Sterky och Elma Danielsson, som passa att ramas in och placeras i Folkets hus, ty där må även plats beredas för duktiga kvinnor, som vi lärt känna och vilja hylla.

Helt ha vi icke kunnat tillmötesgå våra värda uppdragsgivare, men hoppas kunna göra det.

Då vi äro förvissade om att många

klubbar ha samma önskemål som våra kamrater i Skåne, så har förbundsstyrelsen gått i författning om att låta utföra ovanstående reproduktioner i format 18 × 24 cm. De kosta tillsammans 10 kr. (postarvode inberäknat) och sändas mot postförskott vid rekvisition från förbunds-expeditionen.

Vi hoppas många klubbar vilja pryda de salar mötena hållas i med dessa porträtt.

tyglar. Då gjorde hon sig hellre i smärta och ångest redo att möta ödet.

Hon kysste den lilla rosiga kinden och drog omsorgsfullt upp filten kring det so-vande barnet.

— Nej, mor blir aldrig fars fiende, hur det än går, viskade hon för sig själv.

Så gick hon ut i sin mans arbetsrum, tog kvällstidningen och satte sig att vänta.

Birger sökte försvara sig inför sig själv. Kunde han inte ha rent samvete kanske? Hade han inte varit en god och trogen äkta man kanske, och satte han inte värde på Greta såsom hustru och mor? Men oron steg inom honom. Den drev honom ut på sena promenader, ensam eller i kamraters sällskap, den drev honom till onödiga restaurangbesök. Han trivdes inte som förr i det lilla lugna hemmet. Och det var egentligen från sig själv han ville fly. Ty han skämdes för sig själv, då han något ögonblick gav sig ro att se på sig med den skarpa kritikerblick, som gjort honom till det han var. Han skämdes — därför att han var på jakt efter romantiken — denne medelålders riddare av det sunda förnuftet, denne stränge bestraffare av ansvärlöshetens moral och en samhällsnyttig sentimentalitet, hade själv blivit sentimental som en gymnasist och långtade efter romantik som en femtonåring.

Var en kvinna orsaken till Birgers under-

liga känslövanvett? Ja och nej. Han hade visserligen fått en sugande blick ur ett par guldkimrande bruna ögon. Han kunde inte ens förstå, att han märkt denna blick. Det var ju så vanligt, att kvinnor sågo på honom, men han märkte det inte — eller låtsade inte märka det. Men med de bruna ögonen voro också sammanvävda toner ur en Schuman-sonat, en välformad vit arm som förde stråken en kattlikt smidig gestalt i svart sammetsklänning. Violonisten var ju bara lilla Ingrid, en dotter till hans goda vän och kollega. Men lilla Ingrid var inte någon vanlig svensk småstads-flicka. Hon kom utifrån stora världen, och hon förde en fläkt av romantik med sig, inte bara i sin musik utan också i sitt sätt, uppträdande, utseende och härkomst. Ja även det sistnämnda, ty Ingrid var inte bara dotter till en svensk redaktör utan också till denne redaktörs förlupna hustru, en exotisk musikerkvinna, som redaktör Svensson hittade i en kringresande orkester och till hela stadens förtret gifte sig med. Ingrid hade vistats än hos sin far, än hos sin mor. Fadern hade bekostat hennes musikstudier, och nu var hon hemma hos honom på ett längre besök, innan hon reste ut på konsertturné.

Birger ville inte erkänna, att Ingrid satt hans blod i brand, ty han var en verkligt oförvitlig man — och nog älskade han sin hustru, visst gjorde han det — men han

nödgades inse, att den lilla musikflickan givit hans fantasi oanad flykt, som drev honom till oro och olycka. Han fann hela sin miljö tråkig, platt och trång, och han började filosofera över kvinnorna mer än han någonsin gjort, sedan han träffade Greta. Förr hade han endast kommit i kontakt med och sett eller brytt sig om att se två slags kvinnotyper: Gretas typ, den kvinnliga, goda, husliga typen, och den i offentliga värv engagerade kvinnan, den gedigna arbetskamraten i det sociala och politiska livet. Nu trodde han sig ha råkat den tredje typen, den skimrande, strålände konstnärskvinnan, den som kastade fantasiens trollnät över männen, gav färg och flykt åt livet.

Birger hade tillfälle att träffa Ingrid ibland. Han ville gärna närma sig henne, tala med henne, göra hennes bekantskap. Men han kände sig stel och bortkommen i hennes sällskap, som om en hel klyfta skilt dem åt. Musik förstod han sig inte vidare på, och så kunde han inte konversera med henne om det, som var hennes speciella intresse. Hans intressen voro inte hennes. Så blev det några banala vardagsfraser, då de träffades. Ju naturligare och livligare Ingrid blev i sitt sätt, ju stelare och otillgängligare blev Birger. Han retade sig på sig själv men kunde ändå inte hjälpa, att han var sådan.

Han började undra om inte hans eget pri-

vatliv var allt för lugnt och händelseöst, om verkligen den stilla innerliga hemlyckan var hans öde. Eller om han skulle komma in i något nytt... något, som skulle rubba hans cirklar, ge en ny inriktning åt hans liv rent av. Nej, han var inte sådan. Han var betraktad som en karaktär... och han älskade ju Greta... Men oron satt där i alla fall. Var Greta egentligen den stimulans han behövde? Var det inte farligt med denna hemro? Ja, det förstås, han hade ju hittills behövt den... men han kunde gott göra ett tankeexperiment, att hans liv inte precis var sådant det var, utan lite mera stormande, lite mer romantiskt.

Efter middagen tillsammans med ett par vänner på en restaurang, hade han tagit sig en promenad, och klockan hade redan slagit tio, då han gick uppför trapporna till sitt hem. En plötslig längtan efter lilla Nina, barnet, hade kommit över honom. Nu låg hon förstås och sov och lade den lilla fina, knubbiga handen under kinden. Han måste se henne. Försiktigt låste han upp dörren och smög sig direkt in i sängkammaren, då han fått av sig rock och hatt. Av gammal vana förde han handen mot kontakten för att tända det elektriska ljuset. — Men vad var nu detta? Nattdampan spred sitt rosiga skimmer över rummet... och där vid barnets säng knäböjde en smidig mörklädd gestalt, han såg en nacke, som han kände igen, mörka lockar och ett ansikte, som en längre tid spökat för honom i dröm och vaka. Detta måste också vara en dröm... en syn... en inbillning. Men där i dörren till salen stod ju hans hustru, Greta själv, hon var så verklig som någonsin. Hon log och bjöd tystnad genom att

lägga fingret på munnen. Så vinkade hon honom till sig, och han gick tvärs över rummet men så långt ifrån barnets bädd som möjligt. Vad skulle detta betyda? Ingrid — i hans hem, vid hans barns bädd!

Ingrid följde makarna in i herrummet. Där hälsade hon med sitt lilla betagande leende. Men Birger märkte genast, att hennes blick var litet blyg och att det glänste något i ögonvrån. Så gav hon förklaringen helt naturligt.

— Jag undrar inte över, att ni blev överraskad, sade hon. Detta är då för det första en olämplig visittid. Men det föll sig så. Jag gick hem från en middag, där jag spelat, och så kom jag ihåg, att min mor sänt mig med hälsningar till fru Rydes mor. Den gamla damen var en av min mammas få vänner här i stan. Jag hade i alla fall slarvat bort hennes adress, och därför måste jag gå upp och fråga fru Ryde. Och jag tyckte, det var detsamma, om jag sprang upp i förbifarten. När jag väl var här uppe, släppte jag inte fru Ryde med mindre, än jag fick se den lilla flickan. Jag tycker så mycket om barn.

Fru Ryde bad Ingrid sitta ned och bar in förfriskningar. Och här i sitt eget hem samtalade Birger mera okonstlat och hjärtligt med Ingrid, än han någonsin förr varit i stånd till. Men så var också samtalsämnet hans eget lilla barn.

— Hon är lycklig som får växa upp i ett hem där det finns både mor och far, sade efter en stund Ingrid allvarligt. Jag vet, hur det är, jag, att ambulera som ett paket mellan far och mor och inte riktigt veta, vilken man tillhör mest, vilkens parti man skall ta... Hon avbröt sig själv helt förskräckt.

— Tro för all del inte, att jag vill lasta mina föräldrar, sade hon. Jag älskar dem båda två, ja, jag vet inte vilken av dem jag håller mest av. De äro båda två utmärkta människor, var och en på sitt sätt, och de kunna kanske inte rå för, att de inte passade ihop, att de gjorde ett misstag och gifte sig. Det var naturligtvis bäst, att de skildes. Jag menar bara att fränskildas barn få en svår lott. Saknar man inte pappa, så saknar man mamma och tvärtom.

Ingrid blev en helt annan för Birger denna kväll. Hon var inte längre den lilla häxan, som drog med en hemlighetsfull makt, hon var en god fe, som stigit in i hans hem, hon hade rört vid hans helgedom med sitt trollspö och öppnat hans ögon, så att han såg, att han satt mitt i lyckan och romantiken, ja att han ägde den verkliga, äkta romantiken, och inte den såpbubble-romantik han i sjukliga drömmier begärt.

Fru Greta kastade bedjande blickar på Ingrids violin. Nu tog Ingrid verkligen upp den och satte den till hakan.

— Innan jag går, skall jag spela ett litet

Det är ingen ursäkt, att de rika ge arbete. Det ligger ingen förtjänst i att skapa arbete. En mördare ger lödeln arbete. Och en chaufför, som kör över ett barn, ger en ambulansbärare, en läkare, en begravningsentreprenör, en präst, en sömmerska, som syr sorgkläder, en likvagnskusk, en dödgravare o. s. v. arbete, kort sagt, han ger arbete till så många värdiga personer, att när han äntligen kör ihjäl sig själv, tycks det vara otacksamt att ej resa en staty till minnet av en dylik välgörare. De pengar, varmed de rika skapa det orätta slagets arbete, skulle skapa det rätta slagets arbete, om de vore jämt fördelade, ty då skulle inga pengar ges ut för bilar och diamanter, förrän alla fått mat, kläder och bostad, ej heller skulle män och kvinnor frestas av stora löner att överge ett nyttigt arbete för att bli tjänare hos lättingar. Det skulle bli mindre prål, mindre lättja, mindre slöseri, mindre oduglighet och mera mat och kläder, flera hus, mer trygghet, friskare och bättre människor, med ett ord, mera verkligt välstånd.

Bernard Shaw.

gammalmodigt musikstycke, som spelades i salongerna, då mormor och morfar voro unga, sade hon.

Stråken gled mjukt över strängarna och en gammal romantisk melodi om kärlek och hemlycka vällde fram. I musikens trollkrets funno man och hustru varandra.

— Jag finner så mycket äkta i detta enkla, gamla stycke, sade Ingrid. Det tolkar så djupt och rent hemlyckans sällhet. Jag är riktigt glad, att det är en sådan fattig, gammalmodig sak, att det inte passar för konsertpubliken. Det är ett stycke, som hör hemmen till. Valter och jag skola spela det riktigt ofta tillsammans, då vi äro utan eller nästan utan åhörare.

— Vem var Valter, som hon nämnde? frågade Birger, då Ingrid gått.

— Vet du inte det? Valter Zeidlitz, pianisten, som hon är förlovad med.

Jaså hon var förlovad, hon älskade barn, och hon drömde om stilla, gammaldags hemlycka, den lilla trollsändan, som fått Birgers medelålders fantasi ut på irrvägar.

Marthe Berg.

**små guldkorn
åt hushålls-
kassan i
kooperativas
EVE margarin
1:30 kg.**

Äpplet och päronträdet.

Att fostra barn hör nog till ett av livets mest krävande problem, och om man i allmänhet hade den saken riktigt klar för sig, vore säkert ännu sämre ställt med nativiteten. Men naturen styr ju och ställer med utomordentlig klokhet, och därför sparrar den överraskningarna till ett senare stadium, då det ej gives annat val än att kajka och ro för att få båten i land.

Det skulle ju vara förfärligt dumt att kritisera den oerhörda dyrkan, som beskäres den lilla individen under dennes första levnadsperiod, den nämligen då gälla skrin i nattens timmar tjusa föräldrarna likt himmelsk musik, och då de ur jollret med förvånansvärd lätthet framleta markanta prov på oerhörd intelligens och vishet. Slikt hör moderskärlek och fadersstolthet till och är följaktligen tabu. Nej, några år måste tidens hjul rulla. Det är, då den lokalt betonade visheten mer och mer detroniserats genom skolans allmänbildning och då samhället tillåter den förhoppningsfulla ungdomen respektive ungersvennen utbyta barnskorna mot medborgarens fotbeklädnad — en tidpunkt då det väl om någonsin gäller att se till kvaliteten — som man gör upptäckten, att i de flesta fall det varma intresset från föräldrarnas sida betydligt svalnat. Här borde väl dessa ha ögonen öppna för nyttan och vikten av att med råd, baserade på egna erfarenheter, bistå de unga.

Det stora flertalet har väl tillryggalagt ungdomens för det mesta asfalterade bana utan att visa tecken på den ringaste böjelse för vare sig det politiska eller kommunala livet. När de så en vacker dag finna, att den jämna banan tagit slut, ja, då blir det litet brydsamt. I en del fall sörjer ju det dagliga livet eller ställningen i samhället för sinnessnas politiska inriktning, men de allra flesta äro i behov av hjälp för att hitta tillrätta. Hur ofta får man inte höra yttranden som detta: "Ja, jag vet sannerligen inte vart jag hör i politiskt hänseende!" Och det är inte bara bland medelklassens ungdom, man spårar dylik hjälplöshet, utan tyvärr också bland dem som växt upp i socialdemokratiska hem, där ibland både far och mor aktivt deltaga i det politiska livet. Här om någonsin är ett rungande

giv akt på sin plats! All vår hårda kamp och strävan har ju varit förgäves, om ej ett släkte efter oss står berett att försvara den nådda positionen och att fortsätta offensiven till de förtrycktas fromma.

Det har yttrats, att genom arbetareklassens högre levnadsstandard dess ungdom vore på väg att förborgerligas. Det ligger någonting i detta. Den nuvarande skolformen innebär ju en utplåning av klassskillnaden, vilket sedermera efter skoltidens slut i det fortsatta kamratlivet kan tänkas leda till, att ungdomar från politiskt olikbetonade hem skulle kunna påverka varandra — i all synnerhet som denna levnadsperiod bjuder en så god jordmån härför. Detta är något som de konservativa ha blicken öppen för. Därför ha de skyndat sänka sitt fångstnät av det kända fabrikkatet Nationella Ungdomsförbundet, med maskor bestående av dans och nöjen, även åt vänster. Detta har dock aldrig skett utan att vattnet varit ordentligt grumlat genom okunnighet, borgerlig ovederhäftighet och lögn.

Vi få därför se till, att arbetarehemmens ungdom orienteras. Låt konversationen någon gång få en politisk anstrykning! Dryfta de aktuella frågorna! Vi måste betänka, att tidsförhållandena nu ej på samma sätt som i socialdemokratins kampår förmå elda sinnena och komma de unga att klart och utan svårighet fatta, var de politiskt höra hemma, och därigenom föreligga också stora risker för dyrbara och bortkastade år fjärran från fadershuset. Kom ihåg att partiet ej nöjer sig endast med de vuxnas stöd och insatser. Det kräver också deras i sann socialdemokratisk anda fostrade barn!

Flinta.

Även i sommarvärmen bildas nya kvinnoklubbar.

Inom Älvsborgs norra kvinnodistrikt ha kvinnoklubbar bildats i Bengtsfors, Surte, Sjuntorp och på Vargön.

I Partille, en plats strax utanför Göteborg, har också helt nyligen en kvinnoklubb bildats.

God fortsättning!

kontant-

köparnas

förening

konsum

Varför jag är socialist.

Var är vägen? Jag stirrar mig blind —
dimma och endast dimma,
trycker sig tätare mot min kind.
Var är vägen för den, som är blind,
var en ljusnande strimma,
var en levande vind?

Var jag tycker detta liknar livet för kvinnorna av arbetarestam från tider, som ligga icke så långt borta. Nu sitter jag och tänker på dem, och det tyckes mig, som om det endast är det intensiva trötthetsdraget hos dem jag kan minnas. Det liksom stämplade allt de togo sig för med. Så tunga och trötta vandrade de med sina baktråg och kaffekorvar till arbetet. Och sällan kom någon allmänanda till synes bland dem, men detta berodde kanske på deras egna småbarn, som togo så mycken tid och voro så många. De hörde nog att man sjöng något om att en gång skall jorden bliva vår, men själva vågade de icke tro därpå. Även om drömmen om framtiden var tabu för arbetarekvinnan. Kärva voro de i sitt sätt mot varandra, ja, till och med mot barnen liksom skämdes man att använda mjukare tonfall. Det blida fanns väl inom, men ekonomin, hela livs-

inställningen tvang fram det kärva och kantiga...

Hur kan man undgå att bli socialist om man växer opp på ett ställe, där gränserna mellan fattig och rik framträder skarpt och utmanande? Och nog kan jag fatta att arbetarekvinnan, då hon äntligen fick mod att tänka och tro, anammade socialismen som ett nytt evangelium, som en frälsning ur det evigt grå enahanda, den dimhöljda verkligheten.

Man har sökt så ut missaktning över vår inställning till socialismen genom att tala om att den var så materiellt betonad. Och nog kan det hända, att det nära sambandet mellan hungriga barn, tomma mat-skåp och lång arbetslöshet alstrade det missnöje, som väckte kvinnorna. Förklaringen räcker dock icke. Redan långt förut hade de i djupet av sitt hjärta erfarit och känt något nytt, en tanke mognade så småningom till visshet, att utan en ordnad och tryggad ekonomi skulle aldrig de själva eller barnen få det nödiga underlaget för ett liv, där envar levde som friborna män och kvinnor.

Är det icke männe Jeppe Aakjær, som på ett ställe låter hjältinnan säga till sin man:

Det måste vara skönt att få tillhöra en rörelse, som aldrig kan gå tillbaka, som alltid måste växa sig starkare och starkare, emedan den bygger på rättfärdighetens grund.

Där ha vi det. Kravet på rättfärdighet ha fört oss till socialismen. Så ha vi fattat det och så ha vi känt det. Det gäller att skapa en stark och bärig grund för såväl det andliga som det materiella livet. Där icke rent ideella motiv dikterat kvinnornas inställning till socialismen är det vår känsla av ansvar för släktet som väglett våra steg dit.

Och hur är det nu? Går jag tillbaka till min barndoms marker och möter mina gamla vänner och kamrater, så ser jag förvandlingen hos det nya släktets mödrar. Deras gång tyder på tryggare, ljusare liv, deras språk präglas av mera liv, klarhet och omvårdnad. Och hemmen äro trivsammare och inredda med mera omsorg och smak. Samlevnaden är djupare och självfullare. Deras blick förmår ock att se ut från den egna stugknuten för att upptäcka samhället och solidariteten. Allt tyder på framåtskridande, vilket icke skulle varit fallet om de idéer man fört fram och kämpat för varit orättfärdiga.

Fru Sigrid Carlsson, Hässelby, 50 år.

Midsommaraften fyllde fru Sigrid Carlsson, Hässelby, 50 år. Redan klockan 6 på morgonen samlades en skara klubbkamrater för att bringa henne en välförtjänt hyllning.

Sigrid Carlsson är en klubbkamrat, som aldrig drar sig undan arbete. Hon tillhör dem som finna att svårigheter äro till för att övervinnas.

Redan i unga år gjorde hon sig känd både inom nykterhetsrörelsen och arbetarorganisationerna som deklamator och många äro de möten i Stockholm med omnejd där hon bidragit till trevnaden.

Det har hållits få möten i Hässelby där Sigrid Carlsson saknats, då hon försökt "sprida ljus i mörkret" genom agitation för de socialdemokratiska idéerna och genom försäljning av Morgonbris, vars energiska kommissionär hon under många år varit. Dessutom har hon tillhört Pensionsnämnden och Kommunalfullmäktige ett 10-tal år, är varmt intresserad av allt bildningsarbete och den kooperativa rörelsen.

Vad en sådan allmänintresserad medlem betyder för en klubb, veta de som under sitt arbete stöta på liknöjdhet och olust. Därför vilja vi ännu en gång önska en god fortsättning på det andra halvseklet.

S. H.

Varför jag är socialist, den frågan har nyligen ställts till mig — jag förmodar att om jag skulle fråga en religiös varför han är det, han skulle svara som jag nu: Det är ett behov som vuxit sig allt starkare med vart år som går, behovet efter rättfärdighet. Arbetarehemmen äro så många, och människorna kämpa alltjämt en ojämn kamp mot samhällets orättvisor, för sitt fattiga liv, och för sin personliga lycka, att jag inte har någon ro att sitta överksam, likgiltig, kall — udenom.

Disa Västberg.

De fattiges ögon.

Av Charles Baudelaire.

Å, du vill veta varför jag hatar dig i dag. För dig kommer det säkerligen att bli svårare att förstå än för mig att förklara, ty du är nog det vackraste exempel på kvinnlig kallsinnighet, som man kan få tag på.

Vi hade tillbringat en lång dag tillsammans, mig föreföll den kort. Vi hade lovat varandra att tänka alla våra tankar tillsammans, att våra själar hädanefter skulle vara en enda — en dröm, som för resten inte är så särdeles originell, utom så till vida att den har drömts av alla människor, och aldrig förverkligats av någon.

På kvällen var du trött och ville sätta dig framför det nya kaféet i hörnet av en ny boulevard, som ännu var full av kalkgrus och redan med stolthet förevisade sin ofullgångna prakt. Kaféet strålade. Till och med gasljuset utvecklade debutantens hela eldighet och upplyste med alla sina krafter de bländvita väg-garna, de glänsande spegelytorna, det förgyllda ramverket och taklisterna, de rundkindade pagerna, dragna av hundar i band, damerna leende mot en falk på deras finger, nymferna och gudinnorna med bördor av vilt, frukter och pastejer på sina huvuden, Hebe och Ganymedes, som med utsträckta armar fram-bjuda en liten amfora med frukt-kräm eller en tvåfärgad obelisk med blandad glace: hela historien och hela mytologien i tjänst hos fräse-riet.

Rakt framför oss på gatan hade ställt sig en karl på fyrtio år med ett trött ansikte och gräsprängt skägg; i ena handen höll han en gosse och på den andra armen en liten varelse allt för svag för att kunna stå på sina egna ben. Han tjänstgjorde som barnjungfru och hade tagit ut sina barn för att låta dem njuta av kvällsluften. Alle-samman i trasor. Trenne ansikten sällsynt allvarsamma, tre par ögon, som hängde fast vid det nya kaféet med samma uttryck av beundran, en smula olika allt efter åldern.

Faderns ögon sade: Så vackert! Så vackert! Man kunde tro att allt guld, som fanns kvar hos fattigt folk hade hämtats hit för att förgylla de här väggarna.

Och gossens ögon: Så vackert! Så

**Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor**

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

**Fackförenings-
rörelsen.**

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

vackert! men det är ett ställe, där
bara såna få gå in, som inte är
som vi.

Men den minstes ögon var så för-
häxad, att de inte kunde uttrycka
annat än en djup och häpen glädje.

Det heter i visan, att lyckan gör
själen god och kommer hjärtat att
vekna. Visan hade rätt den kvällen
vad mig beträffar. Jag var inte
bara rörd över den där familjen, jag
kände mig också en smula skamsen
över våra glas och karaffer, som var
större än vår törst. Jag vände mina
ögon mot dina, du min älskade, för
att läsa min tanke i dem, jag sjönk
ner i dina vackra, dina sällsamt
ljuva ögon, i dina gröna ögon, be-
bodda av nyeken och behärskade av
månen, då jag hörde dig säga: "De
där människorna äro odrägliga med
sina stirrande ögon på vid gavel.
Kan ni inte be hovmästaren att köra
i väg dem."

Så svårt är det att förstå varann,
min lilla ängel, så litet är tanken
gemensam, också mellan dem som
älska.

(Ur Prosadikter. Av Tidens förlag nu
i urval överflyttade till svenska.)

**Upprop till litteraturintresserade,
studiecirklar, fackförening-
gar, arbetarekommun-
er och klubbar!**

Gustav Hedenvind-Eriksson har i dagarna
fyllt femtio år. I den yngre svenska
litteraturen intager hans verk en betydande
plats, och hans skildringar ur svenska ar-
betarklassens liv ha under årens lopp till-
vunnit sig allt flera beundrare. Heden-
vind-Eriksson är en förgrundsgestalt i den
grupp av diktare, som stigit fram ur arbe-
tareklassen och tagit denna klass' strävan
till motiv för sin diktning och skildrat den
arbetarnas värld, han så väl känner.

Hedenvind-Eriksson har under hela sin
mannaålder utövat det tunga kroppsarbe-
tet, som givit honom medel att fortsätta
sin intellektuella verksamhet och långsamt
bygga vidare på sitt verk. Men vid den
ålder, då medborgare i vanliga fall i någon
mån bruka ha sin ekonomiska ställning
säkrad, står Hedenvind-Eriksson, liksom
när han för tjugu år sedan började sin
författarbana, med två tomma händer;
hans diktning har skaffat honom en välför-
tjänt uppskattning, men icke den ekono-
miskt trygga ställning, som vid hans år
är nästan nödvändig förutsättning för fort-
satt skapande. Hans verk är ännu ofull-
bordat; men han är en, trots allt, obruten
ande, och om det gives honom möjlighet
fortsätta, komma säkerligen ännu flera be-
tydande verk av hans hand att skänkas den
svenska litteraturen.

Sverges arbetare och småfolk, vilkas
bästa och starkaste karaktärsegenskaper,
samkänsla, inbördes hjälpsamhet, ärlighet,
trofasthet och arbetsglädje, han skildrat i
sina verk, äro skyldiga honom tacksamhet!
En värdig hyllning vore att nu, då han nått
sitt livs middagshöjd, giva honom en första
ekonomisk möjlighet att helt och odelat
ägna sig åt sitt verks fullbordan!

Vi, undertecknade, vädja till alla att i
mån av tillgång bidra till detta mål.

Sigvard Cruse, förtroendeman, Arthur
Engberg, chefredaktör, Fritjof Ekman, för-
bundsordförande, Anna-Lenah Elgström,
författarinna, Torsten Fogelqvist, fil. d.:r,
Axel Gjöres, redaktör, Anna Johansson-
Wisborg, stadsfullmäktige, Johan-Olov
Johansson, kassör, Agnes Jonsson, sekr. i
Koop. Kvinnoförbundet, Eyvind Johnson,
författare, Ivar Lo-Johansson, författare,
Carl Lindhagen, borgmästare, Anna Lind-
hagen, föreståndare, Gustav Möller, parti-
sekreterare, Oscar Olsson, lektor, ledamot
av första kammaren, Ivan Pauli, fil. d.:r,
Rickard Sandler, överdirektör, Fredrik

**Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri**

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

Postgiro 4739

*

Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

Ström, redaktör, C. J. Söder, förbundssekre-
terare, A. Thomson, A. B. F:s riksstudie-
ledare, Ernst Wigforss, lektor, Ivar Ven-
nerström, redaktör, Signe Vessman, redak-
tör, Nils Wessel, redaktör, Rud. Värnlund,
författare, Anders Örne, generaldirektör.

Bidragen sändas under signaturen "He-
denvindsinsamlingen" till Social-Demokra-
tens kassaexpedition.

KOMMISSIONÄRER!

Morgonbris' postgiro är 50196.
Anteckna detta nummer.

Skriv alltid å postanvisningen
även avsändarens postadress,
icke endast gata och husnummer etc.

**Lifförsäkrings-
Aktiebolaget**

De Förenade

Munkbron 17 - Postadr.: Stockholm 2

År 1929.

Nybeviljade livförsäkringar under året:

35,219 st. å Kr. 39,359,889,

därav för livsfall Kr. 1,929,115

Försäkringsbestånd den 31 dec. 1929:

355,901 försäkringar å

Kr. 365,451,414:—

Premieintäkt 1929 Kr. 12,949,974:95

Ränteintäkt 1929 4,274,386:58

Vid GULLBERGSBROHEMMET, Göteborg

(Göteborgs Barnavårdsnämnds Hem)

utbildas elever i barnavård, praktik och teori.

Kurser börja: Mars, April, September, Oktober.

Prospekt genom föreståndarinnan.

Liten familj

blir inte stor om man i
god tid gör sina inköp hos
oss. Upplysningsbroschyrer
och prislister mot 45 öres porto. Privat
avsändare om så begäras.

Nils Adamsson,

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196.

För annonsavdelningen: Astrid Johansson, S:t Eriksgatan 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnr. 25 öre. Pre-numeration sker på posten.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbssamorganisation.

Ordf. och korresp. fru Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116. Kassör fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. Enskede 1 83.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb

sammanträder första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.

Ordförande fru Anna Carlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb

sammanträder 2:a fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad å lokalen Gustav Vasa automaten, Upplandsgatan 51, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i Stockholm

håller möte 1:sta torsdagen i varje månad (utom juni, juli och augusti) i Studiehemmet, Bryggaregatan 12 b.

Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Kontor i Stockholm:

Grundad 1865.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A.

Norrländsgatan 2,
Slussplan 1-3.

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60.

Barnhusgatan 18,
Odengatan 52.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoffor.**
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Rut Jönsson, Billesholms gruva. Sekr. fru Herta Olsson, Fäladen, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Ingrid Viberg, Solv. 8, Enskede. Tel. 391.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal.

Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller möten 1:sta onsdagen i varje månad i lokalen Götaholmogatan 1 och 3:dje tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr. Sirius 3, 2 tr., Torsvik Lidingö I. Tel. 667.

Lundby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brännaregården, Göteborg. Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. och korresp. sek. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 9, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte andra tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler. Ordf. fru Matilda Pettersson (tel. 13 66, adr. som ovan), sek. fru Anna Roos, Gärnäsplan 6, 119 77.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby. Styrelsen.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ektorp. Tel. Skaru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra mänd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.

Ordf. fru Elsa Carlsson, Eliegat. 46. Tel. 527. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.

Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl. Väsby. Styrelsen.

Örgryste soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokaen, Gärdä.

Styrelsen.